Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 35. posiedzeniu Senatu
w dniu 28 maja 2025 r.

Oświadczenie skierowane do minister rodziny, pracy i polityki społecznej Agnieszki Dziemianowicz-Bąk

Szanowna Pani Ministro!

Składam oświadczenie senatorskie w imieniu Regionalnej Platformy Współpracy na rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, reprezentującej podmioty reintegracyjne z województwa warmińsko-mazurskiego.

W dniu 23 kwietnia 2025 r. opublikowany został na stronie internetowej Sejmu poselski projekt ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. Jest to druk oznaczony numerem 1187.

Celem proponowanych zmian jest uporządkowanie przepisów dotyczących funkcjonowania zakładów aktywności zawodowej (ZAZ) oraz wzmocnienie ich roli w zakresie rehabilitacji zawodowej i społecznej osób z niepełnosprawnościami w stopniu umiarkowanym i znacznym. W województwie warmińsko-mazurskim działa 10 takich zakładów, zatrudniających łącznie blisko 400 osób z niepełnosprawnością, które nie mają realnych szans na zatrudnienie na otwartym rynku pracy. ZAZ zapewniają nie tylko miejsca pracy, lecz także kompleksowe wsparcie – dostęp do usług medycznych, rehabilitacyjnych i psychologicznych.

Regionalna Platforma Współpracy na rzecz Rozwoju Ekonomii Społecznej, doceniając potrzebę nowelizacji ustawy, wyraża jednak istotne zastrzeżenia wobec proponowanej zmiany art. 29 ust. 1a. Projekt ustawy przewiduje nowe brzmienie tego artykułu: „Stan zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. a, nie może być niższy niż 10% ogółu zatrudnionych".

W opinii przedstawicieli środowiska reintegracyjnego zmiana ta jest zbyt daleko idąca i może przyczynić się do ograniczenia zatrudnienia osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności, które obecnie stanowią ok. 33–35% pracowników ZAZ, w zależności od struktury zatrudnienia personelu wspierającego. Zmniejszenie tego progu do 10% może prowadzić do wykluczenia z rynku pracy najbardziej zagrożonych grup społecznych.

Regionalna platforma rekomenduje zachowanie obecnego mechanizmu liczenia zatrudnienia osób z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, przy jednoczesnej korekcie wskaźnika procentowego, i składa propozycję, by nowe brzmienie art. 29 ust. 1a stanowiło: „Stan zatrudnienia osób z niepełnosprawnością, o których mowa w ust. 1 pkt 1 lit. b, nie może być wyższy niż 50% ogółu zatrudnionych".

Zmiana ta pozwoliłaby zachować równowagę pomiędzy potrzebą elastyczności ZAZ a ich główną misją, jaką jest wsparcie zawodowe i społeczne osób z największymi trudnościami na rynku pracy. Podkreślam przy tym, że uzasadnienie projektu ustawy nie zawiera danych statystycznych, które mogłyby uzasadniać obniżenie wskaźnika minimalnego zatrudnienia osób ze znacznym stopniem niepełnosprawności.

Zmniejszająca się liczba orzeczeń o znacznym stopniu niepełnosprawności rzeczywiście wymusza potrzebę rewizji proporcji zatrudnienia w ZAZ, jednak każda zmiana w tym zakresie powinna opierać się na rzetelnych danych, w tym informacjach dostarczanych przez miejskie i powiatowe zespoły ds. orzekania o niepełnosprawności.

Zważywszy na powyższe, zwracam się z prośbą o wsparcie postulatów regionalnej platformy współpracy i uwzględnienie ich w procesie legislacyjnym dotyczącym druku sejmowego nr 1187. Zmiana legislacyjna w zakresie funkcjonowania zakładów aktywności zawodowej wydaje się niezbędna i pilna, ale też powinna być realizowana w sposób zrównoważony i odpowiedzialny.

Ewa Monika Kaliszuk
senator RP